

AMMATTIMAISTEN METSÄTYÖ-
MIESTEN ASUNTO-OLOT
MAASEUDUN TYÖVOIMAN TUTKIMUKSIA V

SULO VÄÄNÄNEN

*HOUSING CONDITIONS OF PROFESSIONAL
FOREST WORKERS IN FINLAND*

FINNISH RURAL LABOUR FORCE STUDIES V

SUMMARY

HELSINKI 1955

Alkusanat

Suomen metsä- ja uittotyöntekijöiden asunto-oloja koskevat tähänastiset tutkimukset ovat rajoittuneet käsittelemään etupäässä työmaa-asuntoja, kämppiä (Tutkimus... 1923, LINNOILA 1939 ja LÄHDE 1940). Metsätyöntekijöiden kotiasunto-olot ovat herättäneet erityistä kiinnostusta vain, milloin on ollut kysymys vakinaisesta ja ammattimaisesta metsätyöväestöstä (LUOMA 1929, LINDFORS 1929 ja 1938). Seuraava tutkimus ammattimaisten metsätyöntekijöiden kotiasunnoista syntyi valtioneuvoston v. 1951 asettaman metsätyöntekijöiden asunto-olojen parantamiskomitean (puheenjohtaja kansanedustaja Juho Karvonen) tilauksesta. Komitea tuli jo työnsä alkuvaiheessa tulokseen, että mainitun ammattiryhmän asuntojen parantamisessa on keskityttävä suppeahkoon ammattimaisten työntekijöiden ryhmään.

Siitä päänäytteestä, joka vuoden 1951 alussa väestönlaskennan yhteydessä kerättiin Helsingin yliopiston metsätaloustieteellisen laitoksen toimesta maalauskuntien miespuolisesta 15—64 vuotiaasta väestöstä maaseudun työvoiman tutkimuksia varten (HEIKINHEIMO 1954), otettiin tätä tutkimusta varten alanäyte. Siihen kuului osa päänäytteen niistä metsä- ja uittotyöntekijöistä, joiden ansiotyöpanos metsätalouteen ja uittoon oli v. 1950 ollut yli 100 päivää. Tämän alanäytteen asunto-oloista saatiin tiedot ao. henkilöiden lomakkeista väestönlaskennan pääaineistosta. Samalla kun tämä tutkimus siten liittyy osana sarjaan Maaseudun työvoiman tutkimuksia, se on myös väestönlaskennan asuntotutkimuksen eräs erikoisselvitys. Tutkimus kuvaa tilannetta vuoden 1950 lopussa.

Sisällysluettelo

	Sivu
1. Tutkimusmenetelmä	5
11. Näytteen poiminta.....	5
12. Asumistiheyden laskentamenetelmä	9
2. Ammattimaisten metsätyömiesten asunto-olot	11
21. Asumistiheys	11
211. Asumistiheys asunnon hallintamuodon mukaan	11
212. Asumistiheys yhteiskuntaryhmittäin	15
213. Asumistiheys ruokakunnittain	18
214. Asumistiheys perheittäin	22
215. Asumistiheys ja ammattimaisen metsätyömiehen ikä	24
216. Asumistiheys ja ammattimaisen metsätyömiehen ansiotyöpanos metsätalouteen ja uittoon	24
22. Asuntojen teknilliset laitteet	26
23. Asuinrakennusten ikä ja peruskorjaukset	28
Kirjallisuusluettelo	30
Summary	31

1. Tutkimusmenetelmä

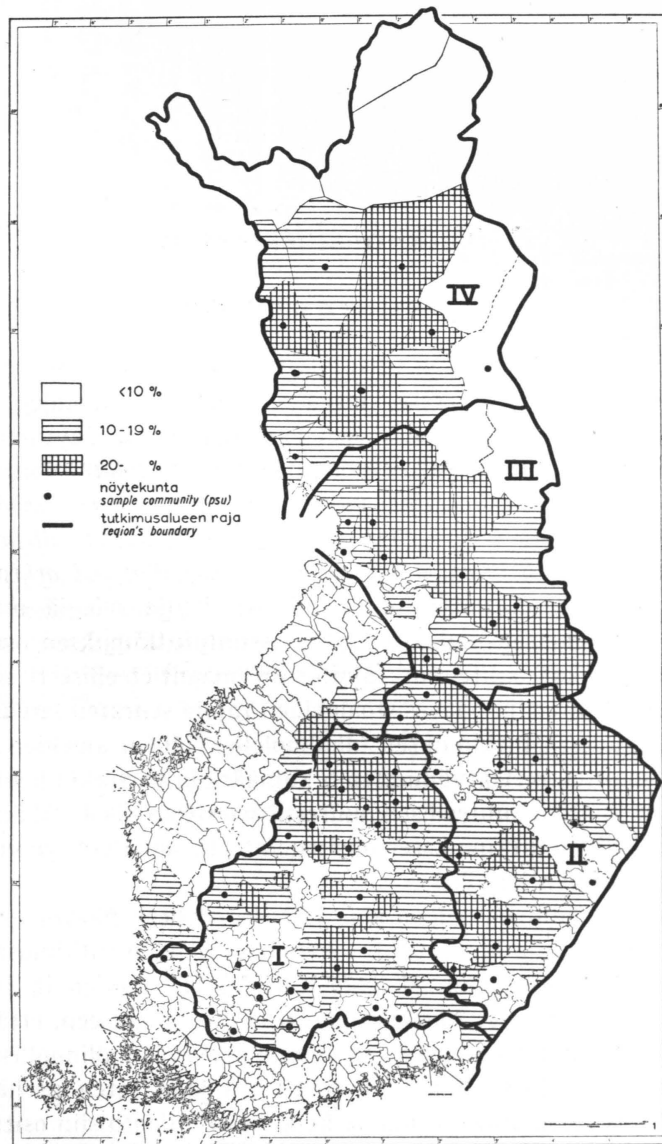
11. Näytteen poiminta

Pääammatiltaan metsä- ja uittotyöntekijänä tulisi TAMMISEN (1936) mukaan pitää niitä henkilöitä, jotka saavat metsätalouden ja uiton ruumiillisesta ansiotyöstä pääasiallisen toimeentulonsa. Käytännössä tätä määritelmää kuitenkin on vaikea noudattaa. *Tässä tutkimuksessa luettiin ammattimaisiin metsätyömiehiin kaikki maalaiskunnissa vuoden 1950 päättyessä asuneet vv. 1886—1935 syntyneet työkykyiset miehet, joiden ansiotyöpanos metsätalouteen ja uittoon oli v. 1950 ollut 101 arkipäivää tai enemmän.* Kaikissa maalaiskunnissa oli mainittuja miehiä maaseudun työvoiman tutkimuksen mukaan 72 000. Asuntotutkimuksen osalta mainittua perusjoukkoa kuitenkin rajoitettiin maantieteellisesti niin, että rannikkoseudut jätettiin päävesistöalueiden rajoja seuraten kuvan I osoittamassa laajuudessa tutkimuksen ulkopuolelle. Näiden alueiden kunnissa oli ammattimaisten metsätyömiesten lukumäärä ja varsinkin heidän osuutensa näiden kuntien suhteellisen suuresta väestöstä siksi vähäinen, että alueiden liittäminen tutkimukseen olisi saavutettavaan hyötyyn verrattuna tullut kohtuuttoman kalliiksi.

Tutkimuksen kohteena oleva alue jaettiin edelleen päävesistöalueiden rajoja seuraten (kuntia kuitenkin jakamatta) neljään tutkimusalueeseen (ositteeseen): I Keski-Suomi, II Savo-Karjala, III Kainuu ja IV Lappi. Rajat näkyvät kuvassa 1. Aluejako perustuu olettamukseen, että asuintapaan vaikuttavat tottumukset helpommin siirtyvät hallinnollisten rajojen kuin vedenjakajien yli ja että suoritettu jako täten parhaiten voi johtaa sisäisesti tasalaatuisiin, mutta keskenään erilaatuisiin ositteisiin.

Kunkin tutkimusalueen maalaiskunnat jaettiin lisäksi kolmeen alaositteeseen sen osuuden perusteella, joka päänäytteessä (maaseudun työvoiman tutkimuksen näyte) em. ammattimaisilla metsätyömiehillä oli koko työkykyisestä miespuolisesta väestöstä.

Mainittu osuus oli I alaositteessa alle 10 %, II alaositteessa 10—19 % ja III alaositteessa yli 19 %. Kussakin näistä alaositteista poimittiin

Kuva 1. Ammattimaiset metsätyömiehet prosentteina kaikista työkykyisistä miehistä maan maalaiskunnissa, tutkimusalueittain.

Figure 1. Professional forest workers in per cent of all able-bodied men in the rural communes, by regions.

asuntotutkimuksen alanäytteeseen eri suuruinen osuus päänäytteen ammattimaisista metsätyömiehistä. Päänäytteestä laskettu alanäytteen otantaosuus alaositteittain ja tutkimusalueittain näkyy seuraavasta:

	I	II	III
Lappi	1/4	1/2	1/1
Muut tutkimus- alueet	1/8	1/4	1/2

Käyttämällä tätä vaihtelevaa otantaosuutta voitiin tutkimukseen kustannuksia lisäämättä sisällyttää huomattavasti suurempi määrä koehenkilöitä kuin kiinteää otantaosuutta käyttämällä.

Alanäytteen poiminta suoritettiin arpomalla kustakin alaositteesta niin monta kuntaa, että otantaosuus tuli täyteen. Kustakin arvotusta kunnasta otettiin alanäytteeseen *kaikki* päänäytteeseen kuuluvat ammattimaiset metsätyömiehet eli keskimäärin 5.8% ao. kunnan perusjoukosta. Näin saadun alanäytteen suuruudeksi tuli 1 330 miestä, jotka jakautuivat kuvan 1 osoittamaan 70 kuntaan. Koehenkilöiden reikäkortit monistettiin kussakin alaositteessa sen otantaosuuden käänteisluvun kertaisiksi. Näin saatujen reikäkorttien eli ns. tilastoyksiköiden osuus perusjoukosta tuli siten olemaan kaikissa ositteissa sama (n. 2%), mikä huomattavasti nopeutti käsittelyä. Tutkittavan alanäytteen suuruus näkyy tutkimusalueittain koehenkilöinä ja tilastoyksikköinä ilmaistuna taulukosta 1.

Taulukosta 2 näkyy, kuinka hyvin saatu alanäyte edustaa päänäytteen ammattimaisia metsätyömiehiä yhteiskuntaryhmykseltään. Seuraavassa asetelmassa verrataan vastaavasti päänäytteen alaryhmän ja alanäytteen jakautumista metsä- ja uittotöiden ansiotyöpanoksen suuruuden mukaan:

Ansio työpanos metsä- ja uittotöi- hin pv/v. 1950	Päänäyte %	Alanäyte %
101—150	56	54
151—200	25	26
201—250	13	13
251+	6	7
Kaikki	100	100

Kumpikin vertailu osoittaa alanäytteen näissä suhteissa hyvin edustavan päänäytteen kaikkia ammattimaisia metsätyömiehiä. Huomattakoon, että päänäytteen mainittu alaryhmä peittää kaikki maalaiskunnat, alanäyte vain em. tutkimusalueet. Tämän perusteella ei kuitenkaan voida varmasti päätellä, että kaikki muutkin koko alanäytteestä lasketut

Taulukko 1. Alanäytteen suuruus.

Table 1. Size of the sub-sample.

Tutkimusalue Region	Kuntia Number of communes	Miehiä — Men	
		Tod. koehenkilöitä Number of persons interviewed	Tilastoyksiköitä Working units
I Keski-Suomi	33	451	732
II Savo-Karjala	18	480	678
III Kainuu	11	184	260
IV Lappi	8	215	303
Koko tutkittu alue — Total area investigated	70	1 330	1 973

Taulukko 2. Ammattimaisten metsätyömiesten jakautuminen yhteiskuntaryhmiin päänäytteessä ja alanäytteessä, prosentteina.

Table 2. Distribution of professional forest workers into social groups, in main sample and in sub-sample, in per cent.

Yhteiskuntaryhmä Social group		Päänäyte Main sample	Alanäyte Sub-sample
		Prosenttia — Per cent	
Viljelijät, peltoa ha Farmers, area under plough, ha	10—	2	1
	5—9.99	8	8
	2—4.99	20	19
	1—1.99	15	15
	0.25—0.99	13	14
	0—0.24	14	15
Tilattomat — Landless		24	23
Ryhmä tuntematon — Group unknown		4	5
Yhteensä — Total		100	100

tulokset kuvaavat koko valtakunnan olosuhteita yhtä hyvin kuin päänäyte. Viitaten päänäytteen yksityiskohtaiseen arvosteluun (HEIKINHEIMO 1954) todettakoon tässä vain, että siinä ei todettu harhoja, jotka vähentäisivät seuraavien tulosten luotettavuutta.

Kun asuntotutkimuksen näyte oli em. tavalla poimittu, merkittiin väestönlaskennan totaalisesta aineistosta, sen C-lomakkeista (ruokakuntalomake) asianomaisten koehenkilöiden asuntoa, perhettä ja ruokakuntaa koskevat tiedot koehenkilöiden reikäkortteihin.

12. Asumistiheyden laskentamenetelmä

Väestönlaskennan lomakkeisiin otettujen asuntotietojen suppeuden johdosta oli tämä metsätyömiesten asuntotutkimus rajoitettava etupäässä asumistiheyden ja sen riippuvuuden selvittämiseen.

Asumistiheydellä tarkoitetaan asuntotutkimuksissa suhdelukua, joka saadaan jakamalla asukkaiden lukumäärä heidän käytettävissään olevien asuinhuoneiden lukumäärällä. Niinpä Suomen aikaisemmissa asuntotutkimuksissa (GEBHARD 1910 ja 1916, MODEEN 1938 ja LÄHDEOJA 1951) on tutkittu joukko asuntoja ja laskettu näiden asuntojen asumistiheys jakamalla kaikkien tutkittujen asuntojen asukkaiden summa huoneiden summalla. Näin saatu asumistiheysluku, jota seuraavassa nimitetään painotetuksi asumistiheydeksi, ilmaistaan tavallisesti sadannesosina, siis ilmoittamalla, montako asukasta tulee 100 huonetta kohti.

Se tapa, jolla asumistiheys on käsillä olevassa tutkimuksessa laskettu, poikkeaa kahdella olennaisella tavalla mainituista aikaisemmista asuntotutkimuksista.

Aikaisemmissa asuntotutkimuksissa oli tutkimusyksikkönä ja myös näytteen poimintayksikkönä *asunto*, tässä sensijaan määrätty ominaisuudet omaava *henkilö*. Tällä erolla ei tutkimusten tulosten vertailukelpisuuden kannalta olisi merkitystä, jos tutkittavia henkilöitä voisi asua vain yksi kussakin asunnossa. Näin ei kuitenkaan ollut tässä asian laita, vaan näytteessäkin voitiin todeta n. 4 % sellaisia koehenkilöitä, jotka asuivat samassa asunnossa kuin jokin toinen kyseisen näytteen koehenkilö. Tämä osoittaa, että perusjoukossa esiintyi suhteellisesti paljon runsaammin ammattimaisia metsätyömiehiä, jotka olivat veljeksiä tai muusta syystä asuivat yhdessä. Sellaisilla asunnoilla, joissa asui kaksi ammattimaista metsätyömiestä, oli kaksi kertaa niin suuri todennäköisyys tulla näytteeseen kuin niillä, joissa asui vain yksi tällainen mies. Jos mainittuja metsätyömiehiä asui kolme tai vielä useampia samassa asunnossa, oli tällaisella asunnolla kolminkertainen tai suurempikin todennäköisyys tulla näytteeseen. Tavanomaisen asuntotutkimuksen kannalta saatiin siis ammattimaisten metsätyömiesten asunnoista näyte, jossa mainitunlaiset kahden, kolmen tai useamman metsätyömiehen asunnot olivat ylliedustettuja. Näytteestä itsestään oli mahdoton erottaa muuta kuin pieni osa mainituista asunnoista — ne, joista kaksi ammattimaista metsätyömiestä oli sattunut tulemaan näytteeseen.

Tutkimalla erikseen viimeksi mainittujen, näytteessä esiintyvien »parien» (yht. 56 miestä) asumistiheyttä, voitiin todeta, että se oli täsmäl-

leen sama kuin samalla tavalla laskettu koko näytteen keskimääräinen asumistiheys. Näin ollen ainakaan tässä tapauksessa näytteen asuntotutkimuksen kannalta harhainen kokoonpano ei ole vaikuttanut asumistiheyslukuihin eikä siis vaikeuta niiden vertailua tavanomaisella tavalla käsitellyn asuntotutkimuksen tuloksiin.

Toinen seikka, jossa käsillä oleva tutkimus poikkeaa aiemmin mainituista asuntotutkimuksista, on henkilöryhmän asumistiheyttä osoittavan suhdeluvun laskemistapa. Jos yksityisen asunnon asukaslukua merkitään $a(i)$:llä ja sen huonelukua $h(i)$:llä, saadaan aikaisempien asuntotutkimusten käyttämä painotettu asumistiheys, jota merkittävään t_1 :llä, seuraavasti

$$t_1 = \frac{\sum a(i)}{\sum h(i)}$$

siis jakamalla asukkaiden lukumäärä huoneitten lukumäärällä. Käsillä olevassa tutkimuksessa kuitenkin käytettiin jonkin koehenkilöryhmän painottamatonta asumistiheyttä, jolla tarkoitetaan ryhmään sisällyville henkilöille, kullekin erikseen, laskettujen asumistiheyslukujen painottamatonta keskiarvoa:

$$t_2 = \frac{\sum t(i)}{n},$$

jossa $t(i) = \frac{a(i)}{h(i)}$, siis yksityisen koehenkilön asunnon asukkaiden ja huoneitten lukumäärien suhde. n tarkoittaa koehenkilöiden lukumäärää. t_2 on siis koehenkilöiden asumistiheyslukujen painottamaton keskiarvo. Suhdelukujen t_1 ja t_2 periaatteellinen ero tulee selvemmäksi, jos t_1 :n kaava kirjoitetaan muotoon

$$t_1 = \frac{\sum h(i) t(i)}{\sum h(i)},$$

josta näkyy, että asuntotutkimuksissa tavallisesti käytetty painotettu asumistiheysluku on sama kuin asuntojen asumistiheyslukujen huoneluvulla painotettu keskiarvo.

Mainittujen kahden suhdelukutyypin eroa ja käyttökelpoisuutta tilastollisissa tutkimuksissa on BLIND (1932) perusteellisesti käsitellyt. Hän ei tosin esimerkeissään mainitse asuntotutkimuksia, mutta tulee siihen tulokseen, että vastaavanlaisissa tapauksissa painottamaton suhdelukujen keskiarvo vastaa paremmin tutkimuksen päämäärää kuin painotettu keskiarvo, vaikka useimmissa tutkimuksissa käytetään viimeksi mainittua (laskettuna summien osamääränä). Painotettu keskiarvo kuvaa nimittäin

eräänlaisen kuvitellun ylemmän asteen yksikön suhdelukua, esim. asuntotutkimuksessa se osoittaa, montako henkilöä huonetta kohden tulisi keskimäärin, jos kaikki kyseessä olevat asunnot sulatettaisiin yhdeksi asunnoksi. Suuret asunnot, joissa on yleensä pieni asumistiheys, saavat tässä laskutavassa suuren painon. Tämä käy selvästi ilmi, jos kuvitellaan kylää, joissa 10 henkilöä asuu 100 huoneen palatsissa ja kylän muissa 100:ssa 1 huoneen asunnossa asuu 5 henkilön perhe kussakin. Huoneluvulla painotetuksi asumistiheydeksi (t_1) tulee kylässä 2.55 henkilöä. Tämä asumistiheys edellyttää, että palatsikin tulisi kylän väestön yhteiseen käyttöön. Laskemalla samassa esimerkissä painottamaton asumistiheys (t_2) saadaan 4.95 henkilöä/huone, mikä epäilemättä paljon paremmin kuin edellinen luku kuvaa todellista tutkimushetken sosiaalista tilannetta. Viimeksi esitetyssä laskutavassa annetaan painottamisessa kullekin asunnolle sen suuruudesta riippumatta sama arvo.

Kirjoittaja on BLINDIN käsitykseen yhtyen ottanut sen kannan, että jonkin henkilöryhmän asumisolosuhteita kuvattaessa on vastoin aikaisempaa käytäntöä käytettävä painottamatonta yksityisten asuntojen asumistiheyslukujen keskiarvoa. Milloin tuloksia esiteltäessä ei toisin mainita, tarkoitetaan siis painottamatonta asumistiheyttä (kullekin koehenkilölle erikseen laskettujen asumistiheyslukujen painottamatonta keskiarvoa) eikä aikaisempiin tutkimustuloksiin tai väestönlaskennan asuntotutkimuksen tuloksiin paremmin vertailukelpoista painotettua asumistiheyttä (koehenkilöiden asumistiheyslukujen huoneitten lukumäärällä painotettua keskiarvoa). Jotta vertailukelpoisuus toisiin tutkimuksiin tästä huolimatta olisi olemassa, on tämän lisäksi laskettu myös tämän tutkimuksen eräitä asumistiheyslukuja tavanomaiseen tapaan painotettuina keskiarvoina.

Milloin ei toisin mainita, tarkoitetaan seuraavassa huoneitten lukumäärällä lämmityslaitteella varustettujen huoneitten lukumäärää (keittiö mukaan luettuna).

2. Ammattimaisten metsätyömiesten asunto-olot

21. Asumistiheys

211. Asumistiheys asunnon hallintamuodon mukaan

Taulukko 3 ja kuva 2 osoittavat ammattimaisten metsätyömiesten jakautumisen asumistiheyden mukaan. Jos kolmea henkilöä huonetta kohti pidetään ahtaasti asumisen rajana (vrt. MODEEN 1938), lähes puolet

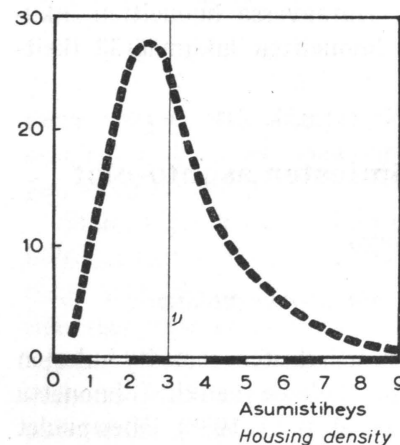
Taulukko 3. Ammattimaisten metsätyömiesten jakautuminen asumistiheyden mukaan, prosentteina tunnetuista tapauksista.

Table 3. Distribution of professional forest workers by housing density, in per cent of known cases.

Tutkimusalue Region	Asumistiheys — Housing density					Yhteensä Total	Asumistiheys tuntematon Housing density unknown
	-1.9	2-2.9	3-3.9	4-5.9	6-		
	Prosenttia — Per cent						
Keski-Suomi	30	29	19	17	5	100	5
Savo-Karjala	19	31	20	18	12	100	5
Kainuu	18	30	18	21	13	100	3
Lappi	22	26	22	16	14	100	6
Koko tutkittu alue — Total area investigated ..	24	30	19	18	9	100	5

heistä asui ahtaasti. Keski-Suomen tutkimusalueella he näyttivät asuvan jonkin verran väljemmin kuin muualla maassa. Keski-Suomi lieneekin taloudellisesti jonkin verran vauraampaa kuin monet muiden tutkimusalueiden seudut. Koska MODEENIN (1938) mukaan huoneiden keskimääräinen koko suurenee mentäessä itään ja pohjoiseen päin, saattoivat asumistiheyden alueelliset erot olla pienemmät kuin taulukko osoittaa, jos pinta-alakin otettaisiin huomioon. Toisaalta lienee sodanjälkeinen määrättyjä yhtenäisiä normeja noudattanut rakennustoiminta ollut

Miehiä %
Men %

Kuva 2. Ammattimaisten metsätyömiesten jakautuminen asumistiheyden mukaan, prosentteina tunnetuista tapauksista. 1) Ahtaasti asumisen raja.

Figure 2. Distribution of professional forest workers by housing density, in per cent of known cases. 1) Limit of crowded housing.

omiaan tasoittamaan vanhastaan vallinneita rakennustavan alueellisia eroavaisuuksia.

Ammattimaisten metsätyömiesten painottamaton asumistiheysluku oli 3.4 ja painotettu asumistiheys lämmityslaitteella varustettua huonetta kohti 2.6. Jos ilman lämmityslaitetta olevat asunnon huoneetkin otetaan huomioon, oli vastaava luku 2.4. Vuoden 1950 väestönlaskennan mukaan oli koko maassa 154 henkilöä 100 asuinhuonetta kohti (Tilastokatsauksia... 1952). Ammattimaisten metsätyömiesten painotettu asumistiheys oli siten huomattavasti suurempi kuin maan väestöllä yleensä.

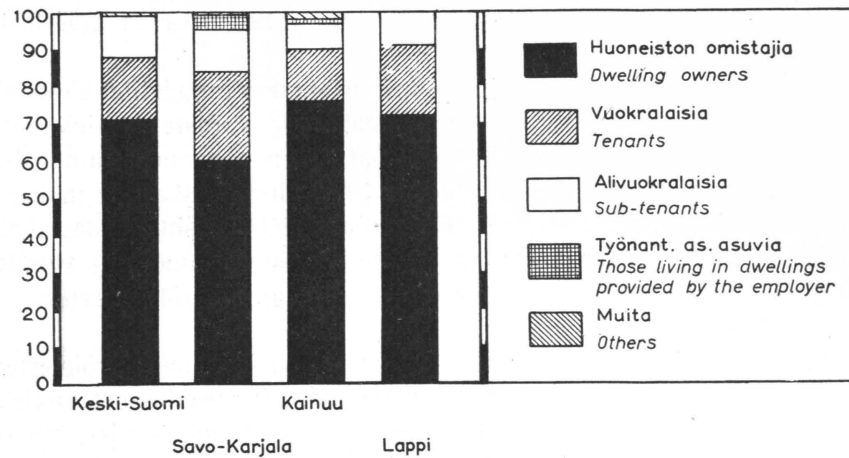
Taulukossa 4 ja kuvassa 3 on esitetty ammattimaisten metsätyömiesten jakautuminen asunnon hallintamuodon mukaan. Perheenjäsenet luettiin samaan ryhmään kuin asunnon haltijana oleva perheen päämies. Mikäli koehenkilö asui muun kuin perheensä jäsenen hallitsemassa asunnossa, luettiin hänet alivuokralaiseksi.

Maaseudun asunto-olojen kehitys vuosisadan alusta lähtien on johtanut oman asunnon yleistymiseen. Kun vuonna 1901 vain puolet asunnoista maaseudulla oli asunnon haltijoiden omia, oli omia asuntoja vuonna 1937 jo runsaasti kaksi kolmannesta kaikista (vrt. MODEEN 1938). Ammattimaiset metsätyömiehet olivat vuonna 1950 siten tässä suhteessa suunnilleen samassa asemassa kuin koko maaseudun väestö vuonna 1937. Tosin

Taulukko 4. Ammattimaisten metsätyömiesten jakautuminen asunnon hallintamuodon mukaan, prosentteina tunnetuista tapauksista.

Table 4. Distribution of professional forest workers by the type of occupancy of the dwelling, in per cent of known cases.

Hallintamuoto Type of occupancy	Tutkimusalue — Region				Koko tutkittu alue Total area investigated
	Keski-Suomi	Savo-Karjala	Kainuu	Lappi	
	Prosenttia — Per cent				
Omistajia — Owners	71	60	76	72	68
Vuokralaisia — Tenants.....	17	24	14	19	19
Alivuokralaisia — Subtenants ..	11	11	7	9	10
Työnantajan asunnossa asuvia — Dwelling provided by employer	0	4	1	0	2
Muita — Others	1	1	2	0	1
Yhteensä — Total	100	100	100	100	100
Hallintamuoto tuntematon — Type of occupancy unknown ..	6	8	4	12	8

Kuva 3. Ammattimaisten metsätyömiesten jakautuminen asunnon hallintamuodon mukaan, prosentteina tunnetuista tapauksista. Lähde: taulukko 4.
Figure 3. Distribution of professional forest workers by the type of occupancy of the dwelling, in per cent of known cases. Source: Table 4.

koko väestönkään asuntojen hallintasuhteissa ei vuoden 1937 jälkeen ole tapahtunut mainittavia muutoksia (LÄHDEOJA 1951).

Savo-Karjalan tutkimusalueella oli ammattimaisissa metsätyömiehissä vähemmän asunnon omistajia ja vastaavasti vähemmän viljelmän tai tontin haltijaperheen jäseniä kuin muilla tutkimusalueilla. Mikkelin ja Kuopion lääneissä oli maaseudun työvoiman tutkimuksen mukaan viljelijöiden oman työn panos miestä kohti suurempi kuin muualla maassa, joten ansiotöihin — mm. metsätöihin — jäi vastaavasti vähemmän aikaa. Kaikkien metsätyömiesten yhteiskuntaryhmitys ei tällä alueella sen sijaan ollut muista poikkeava.

Työnantajan omistamassa asunnossa työsuhteen perusteella asuvia ammattimaisia metsätyömiehiä oli aivan vähän. On lisäksi todennäköistä, että nämäkään asunnot eivät kaikki olleet metsätyönantajan vaan usein maataloustyönantajan omistamia.

Vuonna 1901 oli 8.5 % maaseudun koko väestöstä asukkeja, »loisia» (GEBHARD 1910), joita lähinnä voidaan verrata alivuokralaisiin, vaikka ryhmät eivät olekaan täysin vertailukelpoiset. Vuonna 1937 heitä oli enää 2.1 % (MODEEN 1938). Sotien johdosta tämä henkilöryhmä jälleen jonkin verran kasvoi (3.9 % vuonna 1950, LÄHDEOJA 1951). Ammattimaisista metsätyömiehistä oli vuonna 1950 alivuokralaisia 9 %, joten heitä oli suhteellisesti yhtä paljon kuin asukkeja koko maaseutuväestössä

vuosisadan alussa. Useimmissa tapauksissa nämä metsätyömiehet lienevät olleet perheittä.

Ammattimaisten metsätyömiesten asumistiheyden ei näytä suuresti vaikuttaneen, oliko asunto oma tai ei. Lähinnä tämä johtunee siitä, että kääpiöviljelmien (peltoa korkeintaan 5 hehtaaria) haltijaperheiden taloudellinen asema ei liene useinkaan ratkaisevasti parempi kuin tilattoman perheen. Juuri kääpiöviljelmiltä tuli valtaosa viljelijöihin kuuluvista ammattimaisista metsätyömiehistä. Omassa asunnossa asuvilla sekä vuokralaisilla asumistiheys oli 3.4, alivuokralaisilla 3.0 sekä työnantajan omistamassa asunnossa asuvilla 2.6. Viimeksi mainittu, tosin harvalukuinen ryhmä oli siten muita paremmassa asemassa.

212. Asumistiheys yhteiskuntaryhmittäin

Taulukossa 5 on ammattimaiset metsätyömiehet jaettu yhteiskuntaryhmiin sen perusteella, olivatko he viljelmän haltijaperheen jäseniä tai eivät. Edelliset jaettiin vielä ryhmiin viljelmän peltopinta-alan mukaan. Asunto-olojen kuvaajana on painottamaton asumistiheys. Kun viljelmän koon kasvaessa asuinrakennuksen tilavuus suurenee (MÄKI 1949), vaikka huoneiden määrä ei kasva samassa suhteessa, suurenee huoneiden pinta-ala viljelmän koon kasvaessa, Pohjois-Suomessa enemmän kuin etelässä. Tau-

Taulukko 5. Asumistiheys yhteiskuntaryhmittäin.

Table 5. Housing density by social groups.

Tutkimusalue Region	Viljelijät, peltoa ha Farmers, area under plough, ha					Tilattomat Landless	Yhteensä Total
	5—	2—4.9	1—1.9	0.25— 0.9	—0.24		
	Henkilöä huonetta kohti — Persons per room						
Keski-Suomi	2.4	2.8	3.4	3.5	3.4	2.8	3.0
Savo-Karjala	3.4	3.7	3.8	3.6	3.9	3.2	3.5
Kainuu	2.5	3.2	3.8	4.4	4.2	4.1	3.7
Lappi	2.5	3.3	3.5	3.8	4.2	4.0	3.7
Koko tutkittu alue—Total area investigated	2.6	3.2	3.6	3.7	3.8	3.2	3.4
Miehiä, % ¹⁾ — Number of men, per cent ¹⁾	9	20	16	15	16	24	100

¹⁾ Vain tunnetut tapaukset — Only the known cases.

lukossa 5 esitetyt luvut eivät siten täysin osoita eri yhteiskuntaryhmiin kuuluvien ammattimaisten metsätyömiesten asumistiheyden eroja, jos asunnon pinta-alakin otetaan huomioon. Kuva 4 osoittaa viljelmän haltijaperheiden jäsenten asumistiheyden ja viljelmän peltosalan välisen suhteen.

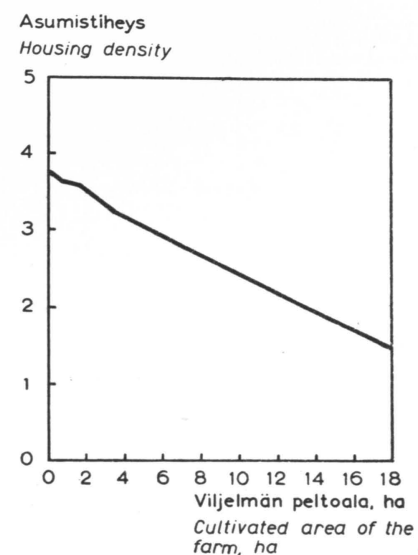
Asumistiheys suureni viljelmän peltopinta-alan pienentyessä siten, että keskimääräistä väljemmin asuivat ne viljelmän haltijaperheen jäsenet, joiden viljelmällä oli peltoa vähintään 2 hehtaaria, Savo-Karjalan alueella 5 hehtaaria. Keski-Suomessa ja Savo-Karjalassa myös tilattomat ammattimaiset metsätyömiehet asuivat keskimääräistä väljemmin. Kaikissa yhteiskuntaryhmissä asumistiheys oli kuitenkin varsin korkea, parhaimmissakin tapauksissa lähellä ahtaasti asumisen rajaa.

Tällä tavalla muodostetut yhteiskuntaryhmät osoittavat yleensä myös varallisuusryhmiä, koska viljelmän peltopinta-alan suuretessa viljelijäperheen taloudellinen asema tavallisesti paranee. On kuitenkin todennäköistä, että ammattimaiset metsätyömiehet eivät taloudelliselta asemaltaan kovin suuresti eroa toisistaan. Tilattomankaan perheen taloudellinen asema tuskin on ratkaisevasti erilainen kuin alle 5 peltuhehtaarin viljelmien haltijaperheiden. Täten selittyvätkin yhteiskuntaryhmien väliset melko vähäiset asumistiheyden erot. Myös kaikilla alle 5 peltuhehtaarin viljelmillä painotettu asumistiheys vaihteli tuskin lainkaan (RYÖPPY 1945).

Perheen taloudellinen asema tietysti suuresti vaikuttaa siihen, millaisiksi sen asunto-olot muodostuvat. Viljelijäperheiden kohdalla ei sen kuitenkaan aina tarvitse olla ratkaiseva tekijä. Varsinkin Itä- ja Pohjois-Suomessa myös kääpiöviljelmillä on melko paljon metsää, jolloin omasta metsästä saatavat rakennus- ja polttopuut sekä oman työvoiman runsaus tekevät tilavamman ja paremman asunnon hankkimisen viljelijäperheelle helpommaksi kuin tilattomille. Totunnainen, peritty asumistapa on suurella osalla maaseutua kuitenkin varsin vaatimaton. Varsinkin syrjäseuduilla asunnolle asetettavat vaatimukset ovat pienet eikä paremman asunnon hankkimiseen ehkä tunneta tarvetta, vaikka taloudellisia mahdollisuuksia siihen olisi.

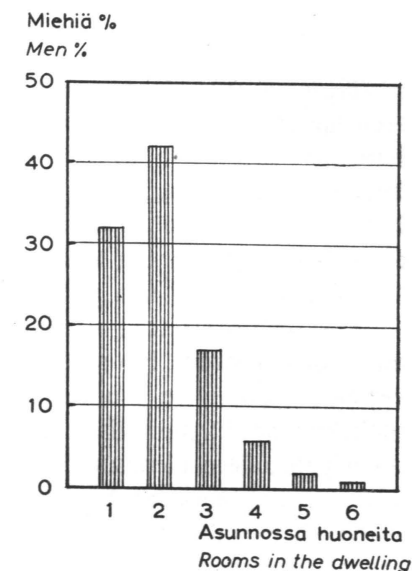
Vuoden 1941 maatalouslaskennan mukaan (RYÖPPY 1945) oli painotettu asumistiheys eri suuruisilla viljelmillä seuraava:

Viljelmillä peltoa, ha	Asukkaita huonetta kohti
10—15	1.91
5—10	2.08
3—5	2.21
2—3	2.25
1—2	2.16

Kuva 4. Asumistiheys ja viljelmän peltola. Viljelmän haltijaperheen jäsenet.

Figure 4. Housing density by the area under plough on the farm. Members of farm-holder families.

Kuva 5. Ammattimaisten metsätyömiesten jakautuminen asunnon huoneiden lukumäärän mukaan.

Figure 5. Distribution of professional forest workers by the number of rooms in the dwelling.

Taulukon 5 sisältämät luvut eivät ole vertailukelpoiset yllä esitettyjen, painotettua asumistiheyttä osoittavien lukujen kanssa. RYÖPPYN lukujen ja taulukon 5 lukujen kovin suuret erot viittaavat kuitenkin siihen, että ammattimaiset metsätyömiehet asuivat ahtaammin kuin vastaavan suuristen viljelmien haltijaperheet yleensä. Lähinnä tämä johtuu siitä, että ammattimaisten metsätyömiesten ruokakunta ja perhe olivat suuremmat kuin maaseudun väestöllä keskimäärin (vrt. luvut 213 ja 214).

Viljelijäperheisiin kuuluvien miesten osuus ammattimaisista metsätyömiehistä on 1920-luvulta lähtien kasvanut. Kun vuonna 1921 viljelijäperheen jäseniä oli 57 % (Tutkimus... 1923) kaikista metsätyömiehistä, oli heitä vuonna 1950 maaseudun työvoiman tutkimuksen mukaan 80 % kaikista ja 72 % ammattimaisista metsätyömiehistä. Eniten lienee kasvanut kääpiöviljelmien (0.25—4.99 ha peltoa) haltijaperheiden jäsenten ryhmä.

213. Asumistiheys ruokakunnittain

Tiedot asunto-oloista esitetään tavallisesti perheittäin, jolloin perheeseen luetaan vanhemmat sekä perheettömät lapset. Tällöin jää kuitenkin huomioon ottamatta se usein ratkaiseva tekijä, kuinka suuressa ruokakunnassa perhe asuu. Pienellä perheellä saattaa olla suuri asumistiheys, koska se ei ole voinut hankkia omaa erillistä asuntoa, vaan se asuu miehen tai vaimon vanhempien kodissa kuuluen samaan ruokakuntaan. Ruokakunta saattaa siten olla yhtä tärkeä tarkastelukohde kuin perhe.

Taulukko 6 osoittaa eri suuruisien ruokakuntien hallinnassa olleiden huoneiden määrän. Huoneiden määrä ruokakuntaa kohti kasvoi jonkin verran ruokakunnan suuretessa, mutta ei läheskään vastaavasti. Koska ruokakunnan käytettävissä oli keskimäärin 2 huonetta, näyttää suuri enemmistö olleen pienasuntoja. Niinpä 74 % ammattimaisista metsätyömiehistä asui korkeintaan 2 huoneen asunnossa (kuva 5). Kun suurin asumistiheys vallitsee pienissä asunnoissa (vrt. MODEEN 1938), johtuvat ammattimaisten metsätyömiesten korkeat asumistiheysluvut osaksi pienasuntojen suuresta suhteellisesta määrästä.

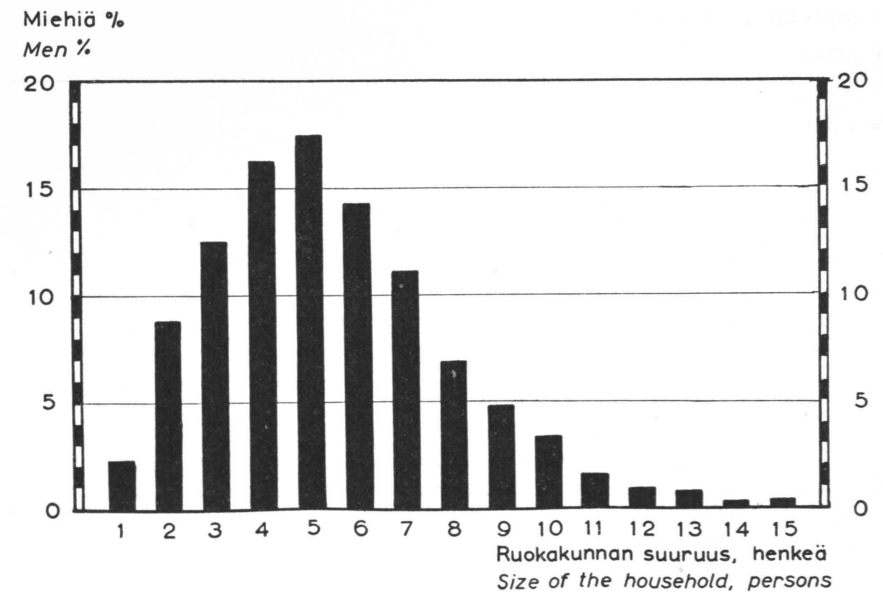
Toinen asumistiheyteen vaikuttava tekijä on ruokakunnan suuruus. Ammattimaisten metsätyömiesten ruokakunta käsitti tavallisimmin 5 henkilöä (kuva 6). Vuonna 1950 kuului ruokakuntiin koko maassa väes-

Taulukko 6. Huoneiden lukumäärä ruokakuntaa kohti.

Table 6. Number of rooms per household.

Ruokakunnassa henkilöitä Number of persons in the household	Tutkimusalue — Region				Miehiä, % Number of men, per cent
	Keski-Suomi	Savo-Karjala	Kainuu	Lappi	
	Huoneita ruokakuntaa kohti Number of rooms per household				
1	¹ 1.3	¹ 1.0	¹ 1.0	¹ 1.4	2
2—4	1.9	1.7	1.7	1.7	37
5—7	2.4	1.9	2.0	2.4	42
8—	2.8	2.3	2.4	2.6	19
Yhteensä — Total	2.2	1.9	2.0	2.2	100
Ruokakunnan suuruus tuntematon — Size of household unknown	5

¹ Luku aineiston pienuuden takia epävarma — Figure uncertain because of the scarcity of material.

Kuva 6. Ammattimaisten metsätyömiesten jakautuminen ruokakunnan suuruuden mukaan.

Figure 6. Distribution of professional forest workers by the size of the household.

tönlaskennan ennakkotietojen mukaan keskimäärin 3.7 henkilöä (Tilastokatsauksia . . . 1952). Vaikkakaan luvut eivät ole täysin vertailukelpoiset, näyttävät ammattimaiset metsätyömiehet tulevan keskimääräistä suuremmista ruokakunnista, mikä onkin luonnollista viljelijöiden ollessa kysymyksessä. Mitä suurempi ruokakunta on, sitä suurempi on ainakin kääpiöviljelmillä sen työkykyisessä iässä olevien jäsenten ansiotöiden tarve. Vastaavasti näillä miehillä on myös enemmän aikaa ansiotöihin, koska oma viljelmä ei pysty käyttämään kaikkea omaa työvoimaa. Ansiotyöpanos metsätöihin, jotka monilla paikoin maaseutua ovat tavallisin ansiotöiden muoto, voi siten muodostua niin suureksi, että suhteellisen moni mies suuresta ruokakunnasta on tullut luetuksi ammattimaiseksi metsätyömieheksi.

Ruokakunnan koostumus voi olla erilainen. Korkeallakin asumistiheydellä on erilainen merkitys ja vaikutus sen mukaan, onko ruokakunta muodostunut suureksi sen vuoksi, että monet aikuiset ovat pysyneet yhdessä tai siksi, että siinä on paljon lapsia. Taulukko 7 ja kuva 7 osoittavat ammattimaisten metsätyömiesten jakautumisen ruokakunnan alle 15-vuotiaiden lasten lukumäärän mukaan.

Taulukko 7. Ammattimaisten metsätyömiesten jakautuminen ruokakuntaan kuuluvien lasten lukumäärän mukaan, prosentteina tunnetuista tapauksista.

Table 7. Distribution of professional forest workers by the number of children in the household, in per cent of known cases.

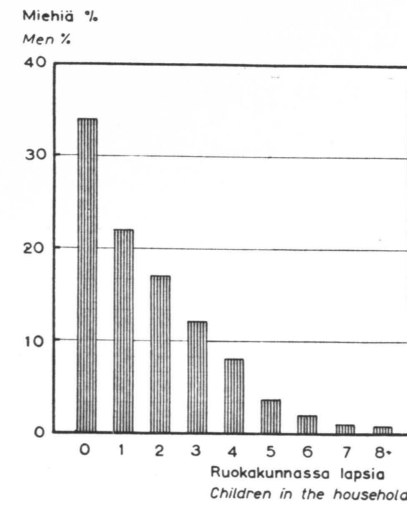
Alle 15-vuotiaita lapsia ruokakunnassa Number of children under 15 in the household	Tutkimusalue — Region				Koko tutkittu alue Total area investigated
	Keski-Suomi	Savo-Karjala	Kainuu	Lappi	
	Prosenttia — Per cent				
0	35	37	34	23	35
1—2	38	38	39	37	38
3—4	21	20	17	27	20
5—6	5	4	9	9	5
7—	1	1	1	4	2
Yhteensä — Total	100	100	100	100	100
Lasten lukumäärä tuntematon — Number of children unknown	5	5	3	5	5

Vain kolmannes ammattimaisista metsätyömiehistä oli lapsettomien ruokakuntien jäseniä, Lapin tutkimusalueella neljäsnes. Ruokakuntia, joihin kuului vähintään 3 lasta, oli lisäksi Lapin alueella suhteellisesti runsaammin kuin muualla maassa. Siitä johtui, että ruokakunta siellä oli keskimäärin suurempi kuin muualla. Asumistiheys ei kuitenkaan ollut Lapin alueella kovin paljon keskimääräistä suurempi (vrt. taulukko 8). Tämä johtuu epäilemättä siitä, että uudet asunnot on Lapin jälleenrakennusalueella pyritty saamaan useampia huoneita käsittäviksi kuin aikaisemmin rakennetut.

Taulukko 8. Asumistiheys ja ruokakuntaan kuuluvien lasten lukumäärä.

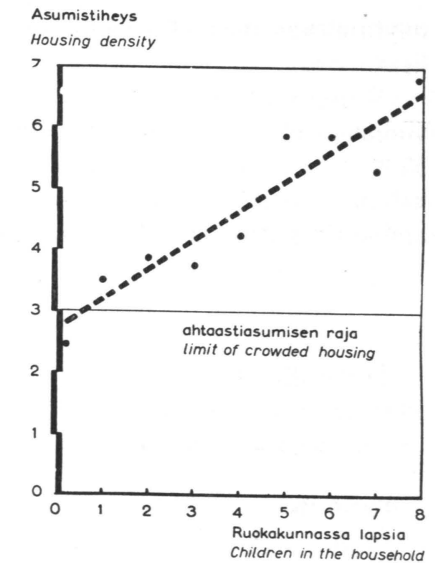
Table 8. Housing density by the number of children in the household.

Alle 15-vuotiaita lapsia ruokakunnassa Number of children under 15 in the household	Tutkimusalue — Region				Koko tutkittu alue Total area investigated
	Keski-Suomi	Savo-Karjala	Kainuu	Lappi	
	Henkilöä huonetta kohti — Persons per room				
0	2.2	2.7	2.4	2.5	2.4
1—2	3.1	3.5	3.9	3.2	3.6
3—4	3.7	4.3	4.3	4.2	4.0
5—	5.2	6.5	6.2	5.8	5.8

Kuva 7. Ammattimaisten metsätyömiesten jakautuminen ruokakuntaan kuuluvien lasten lukumäärän mukaan.

Figure 7. Distribution of professional forest workers by the number of children in the household.

Kuva 8. Asumistiheys ja ruokakuntaan kuuluvien lasten lukumäärä. Tasoitus on suoritettu pienimmän neliösumman menetelmällä.

Figure 8. Housing density by the number of children in the household. The adjustment has been effected by the least squares method.

Kun maaseudulla vuonna 1937 oli 43 % asunnoista lapsettomien ruokakuntien hallussa (MODEEN 1938), oli ammattimaisista metsätyömiehistä 35 % lapsettomien ruokakuntien jäseniä. Joskaan luvut eivät ole täysin vertailukelpoiset, voitaneen kuitenkin päätellä, että ammattimaisten metsätyömiesten ruokakuntiin kuului suhteellisesti enemmän lapsia kuin maaseutuväestön ruokakuntiin yleensä. Ammattimaisten metsätyömiesten ruokakunnat näyttävät siten olevan keskimäärin muun maaseutuväestön ruokakuntia suuremmat siksi, että niihin kuuluu enemmän lapsia. Taulukko 8 ja kuva 8 osoittavat asumistiheyden riippuvuuden ruokakuntaan kuuluvien lasten lukumäärästä.

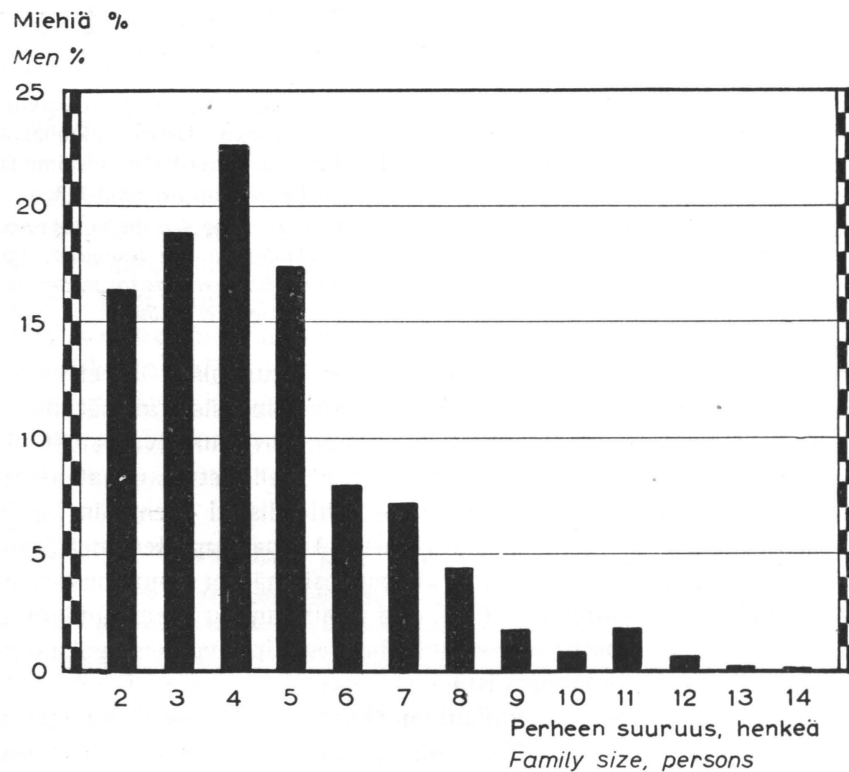
Asumistiheys suureni ruokakuntaan kuuluvien lasten lukumäärän lisääntyessä. Jos kolmea henkilöä huonetta kohti pidetään ahtaasti asuminen rajana, niin keskimäärin asuivat ahtaasti ne ammattimaisten metsätyömiesten ruokakunnat, joissa oli lapsia. Asumistiheyden nousu lasten lukumäärän kasvaessa johtuu siitä, että syntyvyys on suurin heikossa taloudellisessa asemassa olevilla (vrt. NIEMINEN 1941), joilla ei useinkaan

näytä olevan mahdollisuuksia asunnon laajentamiseen lasten lukumäärän lisääntyessä.

MODEENIN (1938) tutkimuksen mukaan maaseudun lapsista asui 61 % vuonna 1937 yhden tai kahden huoneen asunnoissa, kaikista asukkaista 55 %. Lapsia oli siis suhteellisesti enemmän niissä asunnoissa, jotka huonimmin soveltuvat perheasunnoiksi. Tämä pitää edelleen paikkansa ammattimaisten metsätyömiesten asunto-oloihin nähden.

214. Asumistiheys perheittäin

Perheelliseksi katsottiin sellainen ammattimainen metsätyömies, jolla oli vaimo tai lapsia tai molemmat. Perheen jäsenenä pidettiin vastaavasti vaimoa sekä kotona asuvia lapsia.

Kuva 9. Perheellisten ammattimaisten metsätyömiesten jakautuminen perheen suuruuden mukaan. Lähde: taulukko 9.

Figure 9. Distribution of professional forest workers by the size of the family. Married men. Source: Table 9.

Ammattimaisista metsätyömiehistä oli kaikilla tutkimusalueilla puolet perheellisiä.

Perheellisten miesten asumistiheys (3.5) oli kaikilla tutkimusalueilla jonkin verran suurempi kuin perheettömien (3.2). Ero ei kuitenkaan ollut niin huomattava kuin ennakoita olisi voinut odottaa. Tämä johtuu siitä, että perheettömät miehet varsin harvoin asuivat yksinään, tavallisimmin he kuuluivat ruokakuntiin, joissa oli useita jäseniä. Sekä perheellisten että perheettömien miesten asumistiheys kasvoi mentäessä itään ja pohjoiseen päin.

Kuva 9 osoittaa perheellisten miesten jakautumisen perheen suuruuden mukaan ja taulukko 9, miten asumistiheys muuttuu perheen kasvaessa. Niissä ovat mukana vain ne ammattimaiset metsätyömiehet, jotka olivat perheen päämiehiä.

Perheen kasvaessa asumistiheyskin kasvoi. Ahtaasti asumisen rajalla olevan perheen suuruus oli 4 henkilöä. Aikaisemmin todettiin, että ammattimaiset metsätyömiehet keskimäärin asuivat ahtaasti, kun ruokakuntaan kuului yksikin lapsi. Siten ne ammattimaisten metsätyömiesten perheet, joihin ei kuulunut alle 15-vuotiaita lapsia, todennäköisesti asuivat jonkin verran väljemmin kuin ne perheet, joissa oli 15 vuotta nuorempia lapsia.

Taulukko 9. Asumistiheys ja perheen suuruus. Perheelliset metsätyömiehet, koko tutkittu alue.

Table 9. Housing density by the size of the family. Married forest workers, total area investigated.

Perheessä henkilöitä Number of persons in the family	Asumistiheys, henkilöä huonetta kohti Housing density, persons per room	Miehiä, % Number of men, per cent
2	2.3	16
3	2.7	19
4	3.3	23
5	3.8	18
6	4.6	8
7	4.6	7
8	5.2	4
9	5.8	2
10–	5.7	3
Yhteensä perheelliset — Total of married men	3.5	100
Perheen suuruus tuntematon — Size of family unknown	..	10

215. Asumistiheys ja ammattimaisen metsätyömiehen ikä

Taulukko 10 osoittaa ammattimaisten metsätyömiesten iän ja asumistiheyden välisen riippuvuuden.

Taulukko 10. Asumistiheys ja ammattimaisen metsätyömiehen ikä.

Table 10. Housing density by the age of the professional forest worker.

Ikäluokka Age class	Asumistiheys, henkilöä huonetta kohti Housing density, persons per room	Miehiä, % Number of men, per cent
15—17	3.7	7
18—20	3.6	10
21—24	3.3	15
25—29	3.0	17
30—39	3.4	20
40—49	3.4	17
50—59	3.4	12
60—64	3.1	2
Yhteensä — Total	3.4	100

Asumistiheys näytti olleen suurin nuorimmissa ikäluokissa, 15—20-vuotiailla. Varsinkin syrjäseuduilla varattomien perheiden pojat joutuvat jo varhain lähtemään metsätöihin ja juuri näissä perheissä asumistiheys on suurin. Joskin luku on varsin epävarma, näyttävät 25—29-vuotiaat metsätyömiehet asuvan muita hiukan väljemmin. Tässä iässä todennäköisesti solmitaan eniten avioliittoja ja mikäli erillinen asunto pystytään hankkimaan, pysynee asumistiheys pienempänä, ennenkuin perhe alkaa kasvaa.

216. Asumistiheys ja ammattimaisen metsätyömiehen ansiotyöpanos metsätalouteen ja uittoon

Ammattimaisetkin metsätyömiehet tekevät useimmissa tapauksissa vuoden mittaan myös muita kuin metsätalouden ja uiton töitä. Taulukko 11 ja kuva 10 osoittavat heidän asumistiheydensä metsätalouden ja uiton ansiotyöpanoksen suuruuden funktiona.

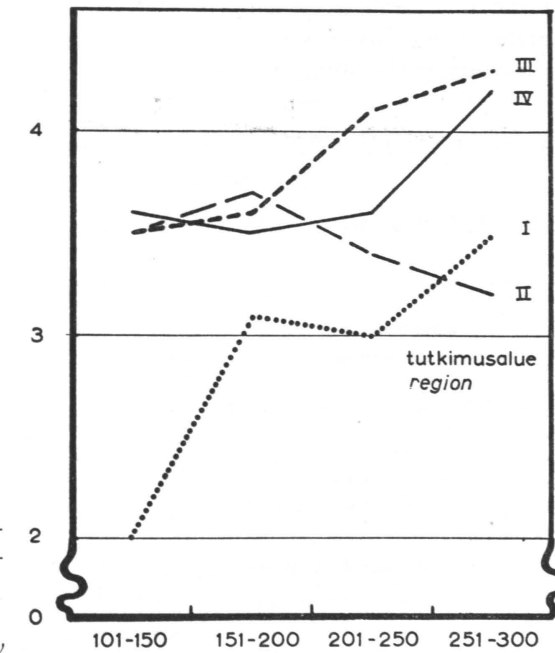
Ammattimaisten metsätyömiesten asumistiheys näyttää keskimäärin olleen sitä korkeampi, mitä suurempi heidän ansiotyöpanoksensa metsätalouteen oli. Tämä näennäinen syysuhde johtune siitä, että ammatti-

Taulukko 11. Asumistiheys ja metsätalouden ja uiton ansiotyöpanoksen suuruus.

Table 11. Housing density by the input of paid labour to forestry and floating.

Metsätalouden ja uiton ansiotyöpanos v. 1950, pv. Input of paid labour to forestry and floating in 1950, days.	Tutkimusalue — Region			
	Keski-Suomi	Savo-Karjala	Kainuu	Lappi
	Asumistiheys — Housing density			
101—150	2.0	3.5	3.5	3.5
151—200	3.1	3.7	3.6	3.5
201—250	3.0	3.4	4.1	3.6
251—	3.5	3.2	4.3	4.2
Yhteensä — Total	3.0	3.5	3.7	3.7

Asumistiheys
Housing density

Kuva 10. Asumistiheys ja metsätalouden ja uiton ansiotyöpanoksen suuruus. Lähde: taulukko 11.

Figure 10. Housing density by the input of paid labour to forestry and floating. Source: Table 11.

Työpanos metsätalouteen ja uittoon, päivää
Labour input to forestry and floating, days

maisissa metsätyömiehissä oli runsaasti alle 2 peltotehtaarin viljelmien haltijaperheiden jäseniä (47 %) sekä tilattomia miehiä (24 %), joiden asumistiheys oli korkea (taulukko 5). Juuri näiden miesten ansiotyöpanos metsätalouteen ja uittoon on suurempi kuin muiden yhteiskuntaryhmien. Asumistiheys ja metsätyöpanos eivät siis ole keskenään suysuhteessa, vaan niiden molempien suurenemisella on yhteinen syy. Savo-Karjalan tutkimusalue muodosti poikkeuksen, siellä asumistiheys pieneni mainitun ansiotyöpanoksen kasvaessa, joskin erot ovat pienet ja varsin epävarmat. Savo-Karjalassa oli tilattomien miesten asumistiheys pienempi kuin viljelijöiden ja toisaalta kaikkien viljelijöiden asumistiheys oli viljelmän peltopinta-alasta riippumatta varsin korkea (taulukko 5).

22. Asuntojen teknilliset laitteet

Taulukko 12 ja kuva 11 osoittavat, missä määrin ammattimaisten metsätyömiesten asunnot oli sähköistetty vuonna 1950.

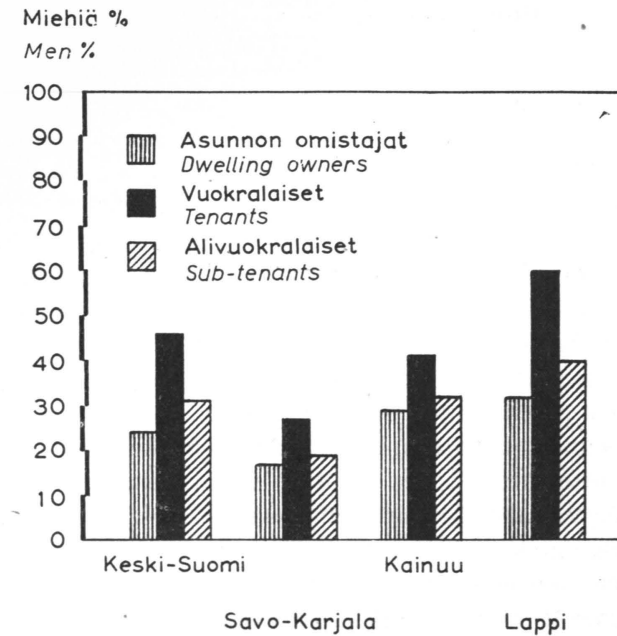
Ammattimaisia metsätyömiehiä asui sähköllä varustetuissa asunnoissa suhteellisesti eniten Lapin tutkimusalueella, vähiten Savo-Karjalassa. Lapissa tämä lienee sodanjälkeisen jälleenrakennuksen ansiota. Kaikilla tutkimusalueilla olivat vuokralaiset tässä suhteessa edullisimmassa ase-

Taulukko 12. Sähköllä varustetuissa asunnoissa asuvat ammattimaiset metsätyömiehet, prosentteina kaikista.

Table 12. Professional forest workers, living in electrified dwellings, in per cent of all forest workers.

Hallintamuoto Type of occupancy	Tutkimusalue — Region				Koko tutkittu alue Total area in- vestigated
	Keski- Suomi	Savo- Karjala	Kainuu	Lappi	
Prosenttia — Per cent					
Omistajat — Owners	24	17	29	32	23
Vuokralaiset — Tenants	46	27	41	60	38
Alivuokralaiset — Subtenants ..	31	19	32	40	27
Työnantajan asunnossa asuvat — Dwelling provided by employer	a	a	a	a	24
Kaikki metsätyömiehet — All forest workers	28	19	30	35	25

a Luvut eivät ole merkitsevästi aineiston pienuuden takia — Figures are not significant, because of the scarcity of material.

Kuva 11. Sähköllä varustetuissa asunnoissa asuvat ammattimaiset metsätyömiehet prosentteina kaikista ammattimaisista metsätyömiehistä. Lähde: taulukko 12.

Figure 11. Professional forest workers, living in electrified dwellings, in per cent of all professional forest workers. Source: Table 12.

massa, koska vuokra-asuntoja todennäköisesti oli eniten kylissä, joiden sähköistys on helpompaa kuin usein pitkän matkan päässä toisistaan olevien viljelmien.

Vuoden 1941 yleisen maatalouslaskennan yhteydessä suoritettuna asunto-tutkimuksen mukaan viljelmistä oli varustettu sähköllä koko maassa keskimäärin 36 % (RYÖPPY 1945). Viljelmän tai tontin haltijaperheisiin kuuluvienkin ammattimaisten metsätyömiesten asunnoissa oli siten harvemmin sähkövalo kuin kaikilla viljelmillä. Se onkin luonnollista, sillä suhteellisesti eniten on varustettu sähköllä suuria viljelmiä, joiden haltijaperheiden jäseniä ei ammattimaisissa metsätyömiehissä juuri ollut.

Sellaiset kotitalouden töitä helpottavat laitteet kuin vesijohto ja viemäri olivat erittäin harvinaisia ammattimaisten metsätyömiesten asunnoissa (n. 1 % kaikista koehenkilöistä asui vesijohdolla tai viemärillä tai molemmilla varustetussa asunnossa). Yleensäkin nämä laitteet olivat maaseudulla harvinaisia, vuonna 1941 oli vesijohto 6 %:lla kaikista viljelmistä (RYÖPPY 1945).

23. Asuinrakennusten ikä ja peruskorjaukset

Taulukko 13 osoittaa ammattimaisten metsätyömiesten jakautumisen asuinrakennuksen iän mukaan.

Lapin alueella yli puolet ammattimaisista metsätyömiehistä asui vuoden 1940 jälkeen rakennetuissa asunnoissa. Tämä johtuu Lapin hävityksen jälkeisestä rakennustoiminnasta. Vaikka uudet rakennukset pyrittiin tekemään niin monta huonetta käsittäviksi, että asumisahtautta ei heti esiintyisi, ei ammattimaisten metsätyömiesten asumistiheys Lapin tutkimusalueella kuitenkaan ollut pienempi kuin muilla tutkimusalueilla (vrt. taulukko 5), koska ruokakunta ja perhe olivat siellä suuremmat kuin muualla maassa. Sen sijaan asuntojen kunto saattaa Lapin tutkimusalueella olla parempi kuin muualla.

Kun kolmannes ammattimaisista metsätyömiehistä asui (Lapin aluetta lukuun ottamatta) ennen vuotta 1920 rakennetuissa asunnoissa, selittää tämä osaltaan heidän asunto-olojensa heikkoutta. Asunnolle asetettavat vaatimukset ja yleinen asumistaso ovat kolmenkymmenen vuoden aikana todennäköisesti kohonneet, mistä ammattimaiset metsätyömiehet lienevät muita yhteiskuntaryhmiä suhteellisesti vähemmän päässeet osallisiksi. Tosin on 1930-luvun loppupuolelta alkaen suurten perheiden asunnot pyritty saamaan vähintään 2 huonetta ja keittiön käsittäviksi perheasunnoiksi (KAHRA 1938). Samalla on yhteiskunnan tuen avulla pyritty kohottamaan asuntojen laadullista ja terveydellistä tasoa (LUMIALA 1938). Tämä toiminta on ollut melko vähäistä, mutta osa 1940-luvulla rakennetuista ammattimaisten metsätyömiesten asunnoista lienee siitä kuitenkin päässyt osallisiksi.

Taulukko 13. Ammattimaisten metsätyömiesten jakautuminen asunnon rakennusvuoden mukaan, prosentteina tunnetuista tapauksista.

Table 13. Distribution of professional forest workers by the building year of the dwelling, in per cent of known cases.

Tutkimusalue Region	Asunnon rakennusvuosi Building year of dwelling					Yhteensä Total	Vuosi tuntematon Year unknown
	—1899	1900— 1919	1920— 1929	1930— 1939	1940— 1950		
	Prosenttia — Per cent						
Keski-Suomi	18	15	17	23	27	100	11
Savo-Karjala	17	15	16	18	34	100	15
Kainuu	24	13	19	15	29	100	6
Lappi	6	15	6	12	61	100	14

Taulukko 14. Ammattimaiset metsätyömiehet, joiden asunnossa on suoritettu peruskorjaus 1. 1. 1945 jälkeen, prosentteina kaikista.

Table 14. Professional forest workers, living in dwellings that have had basic repairs since Jan. 1. 1945, in per cent of all forest workers.

Tutkimusalue Region	Asunnon rakennusvuosi Building year of dwelling			
	—1899	1900— 1919	1920— 1929	1930— 1939
	Prosenttia — Per cent			
Keski-Suomi	28	28	33	29
Savo-Karjala	32	38	34	23
Kainuu	59	23	33	22
Lappi	53	56	50	50

Taulukko 14 osoittaa niiden ammattimaisten metsätyömiesten suhteelliset määrät, joiden asunnoissa on suoritettu peruskorjaus 1. 1. 1945 jälkeen. Koska ei ole tietoa, missä määrin peruskorjauksia on suoritettu ennen vuotta 1945 eikä siitä, kuinka paljon on niiden tarpeessa olevia rakennuksia, antaa taulukko 14 epävarman kuvan asuntojen todellisesta kunnosta. Suoritettujen peruskorjausten määrään riippuu paitsi niiden tarpeesta myös siitä, onko niihin taloudelliset mahdollisuudet. Lapin tutkimusalueen suuri peruskorjausten määrä saattaa johtua sodassa vahingoittuneiden rakennusten korjauksesta.

Kirjallisuusluettelo—References

- BLIND, ADOLF. 1932. Die »richtige« Berechnung der Einnahmen und der Ausgaben-anteile in der Statistik über Haushaltsrechnungen. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. 136 Band, ss. 574—596. Jena.
- GEBHARD, HANNES. 1910. Asunto-olot Suomen maalaiskunnissa v. 1901. Helsinki.
- 1916. Työväenperheitten asunto- ja maataloudellisia oloja. Helsinki.
- HEIKINHEIMO, LAURI. Metsätyövoiman tutkimusmenetelmä. Maaseudun työvoiman tutkimuksia I. Summary: Method of surveying forest labour. Finnish rural labour force studies I. Acta forestalia fennica 63. Helsinki.
- KAHRA, ELJAS. 1938. Maaseudun asunto-olojen parantaminen. Maalaiskunta No 3.
- LINDFORS, JARL. 1929. Uppgifter om våra trävarubolags fasta skogsarbetare. Yksityismetsänhoitajyhdistyksen vuosikirja II. Helsinki.
- 1938. Bolagens forstmästare, skogsarbetsledare och fasta skogsarbetare. Yksityismetsänhoitajyhdistyksen vuosikirja XI. Helsinki.
- LINNOILA, B. W. 1939. Metsätyöväen asunto-olot hakkuu- ja ajokautena 1938—1939. Sosiaalinen Aikakauskirja. Vihko 9.
- LUMIALA, E. A. 1938. Toimenpiteitä maaseudun asunto-olojen parantamiseksi. Maalaiskunta No 6.
- LUOMA, WILLIAM. 1929. Metsätyömiesjärjestelmä Kymmene Aktiebolag'in mailla Pohjois-Savossa. Yksityismetsänhoitajyhdistyksen vuosikirja II. Helsinki.
- LÄHDE, ARVO. 1940. Metsä- ja uittotyöläisten asunto- ja ravinto-oloista. Silva Fennica 51. Helsinki.
- LÄHDEOJA, EINO. 1951. Tilastollinen selvitys maaseudun asunto-oloista vuonna 1950. Asutustoiminnan Aikakauskirja No:t 2 ja 3.
- MODEEN, G. 1938. Maaseudun asunto-olot. Sosiaalinen Aikakauskirja. Vihkot 6 ja 7.
- MÄKI, ANTTI. 1949. Maatalouden rakennusoloista Suomessa v. 1938. Metsätieteellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 37. Helsinki.
- NIEMINEN, ARMAS. 1941. Väestökysymys entisinä aikoina ja nykyään. Sosiaalipoliittisen yhdistyksen julkaisuja I. Helsinki.
- RYÖPPY, VÄINÖ. 1945. Maatalousviljelmillä vallitsevat asunto-olot vuonna 1941. Sosiaalinen Aikakauskirja. Vihko 9—10.
- TAMMINEN, KALERVO. 1935. Työpalkkojen kehityksestä Suomessa vuosina 1920—1934. Kansantaloudellinen Aikakauskirja VII (XXXI). Helsinki.
- Tilastokatsauksia, julkaissut Tilastollinen päätoimisto. 1952. No:t 11—12. Helsinki.
- Tutkimus metsä- ja uittotyöntekijäin oloista keväällä 1921. 1923. Suomen Virallinen Tilasto XXXII. Sosiaalisia erikoistutkimuksia 4. Helsinki.

Housing conditions of professional forest workers in Finland

Finnish labour force studies V

Summary

The information on housing conditions presented in the study derives from the general population census of 1950. The sub-sample of professional forest workers was taken from the sample collected for the study of rural labour force by the Institute of Forest Economics, Helsinki University (see HEIKINHEIMO 1954). Table 1 shows the size of the sub-sample. The method used is stratified area sampling. Coastal regions, towns and market towns have been left outside the investigation (Fig. 1). In the group of professional forest workers have been included all men of 15—64 years whose input of paid labour to forestry and floating was at least 101 days in 1950. In 1950 these workers numbered about 72 000 in all. Table 2 shows the distribution of professional forest workers into social groups in the main sample and in the sub-sample.

The main emphasis in the study was placed on the housing density. The density as understood here refers to the ratio between the number of persons living in a dwelling and the number of habitable rooms in that dwelling. Where the housing density is given for a group of several men the housing density of the group refers to the unweighted mean of the housing density figures of the individuals.

The housing density of professional forest workers was considerably higher than the average for the population in general. The total population of the country, according to the 1950 Census, showed a ratio of 154 persons to 100 rooms; the comparable average weighted with the number of rooms for the group studied was 237:100, the unweighted mean being 340:100.

If three per room is taken as the limit of crowded housing, nearly half the professional forest workers of the area investigated lived in crowded conditions (Table 3 and Fig. 2). Over two-thirds of them owned their dwellings. Only about 2 per cent of the men of the area investigated lived in dwellings owned by the employer (Table 4 and Fig. 3).

Three-quarters of all the men belonged to the holder-family of small farms (Table 5). Their housing density was found to decline in inverse ratio to the acreage under plough (Fig. 4). The average housing density was highest in the dwellings of men belonging to the holder-family of farms with 0—2 hectares under plough. In North Finland landless men too came in the category of living in very crowded conditions (Table 5).

The high proportion of small dwellings is particularly striking. Some three-quarters of the men of the sample lived in dwellings of one or two rooms (Fig. 5). Table 6 shows the number of rooms per household.

Apart from the number of rooms in a dwelling, the size of the family and household considerably affects the housing density. Fig. 6 shows the distribution of professional

forest workers by the size of the household and Table 7 and Fig. 7 by the number of children in the household. There has been no increase of note in the average number of rooms per dwelling to counterbalance the growth in the size of the household or the family, with the obvious result that housing conditions for large households and large families are crowded (Tables 8 and 9, Fig. 8). Fig. 9 shows the distribution of professional forest workers (married men) by the size of the family.

The housing density exceeded the average in the youngest age classes (Table 10). This is probably because the sons of families with poor economic standing must start work young in forestry, and those families usually have a high housing density.

The average housing density seemed to increase with the input of paid labour to forestry and floating (Table 11 and Fig. 10).

A quarter of the families investigated had electricity in their dwellings. The district of Lapland was ahead of the other districts investigated in this respect (Table 12 and Fig. 11).

Rationalization of housework in the households of professional forest workers was little advanced. Running water or sewage, for instance, were found in only one per cent of the dwellings investigated.

Table 13 shows the age of the dwellings. It is remarkable that over half the professional forest workers of the district of Lapland lived in houses built in 1940 or later. This is due to the reconstruction of Lapland since its devastation during World War II. Table 14 shows the number of professional forest workers, living in dwellings that have had basic repairs since Jan. 1. 1945, in per cent of all.

Professional forest workers apparently had a higher housing density than the other big occupational groups. There are several reasons for this. One of them is the high birth-rate of this occupational group, another the low economic standing.